

Фанатка. Біполярна історія

КУПИТИ

«Ставитися до смерті спокійно - не означає її наближати».

Лікрі та рідні звать її Анна. В Анни біполярний розлад. Її життя - це нескінченна гойдалка, манію змінює депресія, і це ніколи не закінчується. А ще Анна має в житті дві пристрасті - лекції з історії мистецтва та їх викладач Владислав.

Владислав - блискучий лектор, арткритик. Має лабрадора й страждає від алкогольної залежності. А ще він бореться за садибу Мурашка, замість якої в центрі Києва хочуть звести нову будівлю.

За звичайних обставин вони, мабуть, ніколи не зустрілися б, та випадок зводить їх разом в одній квартирі. Двоє дуже різних людей, об'єднаних порядком будинку і невідворотним наближенням смерті.

Це історія про життя і його завершення, свободу волі, пошуки себе й... архітектуру.

Христина Морозова

Фанатка

біполярна історія

Передмова Сергія Жадана

Христина Морозова

Фанатка

Біполярна історія

Роман

ВіхОла

Київ · 2024

УДК 821.161.2'06-321.2

М80

Морозова Христина

Фанатка. Біполярна історія: роман / Христина Морозова. — К. : Віхола, 2024. — 248 с. — (Серія «Худліт. Проза»).

ISBN 978-617-8178-07-9

«Ставитися до смерті спокійно — не означає її наближати».

Лікарі та рідні звать її Анна. В Анни біполярний розлад. Її життя — це нескінченна гойдалка, манію змінює депресія, і це ніколи не закінчується. А ще Анна має в житті дві пристрасті — лекції з історії мистецтва та їх викладач Владислав.

Владислав — блискучий лектор, арткритик. Має лабрадора й страждає від алкогольної залежності. А ще він бореться за садибу Мурашка, замість якої в центрі Києва хочуть звести нову будівлю.

За звичайних обставин вони, мабуть, ніколи не зустрілися б, та випадок зводить їх разом в одній квартирі. Двоє дуже різних людей, об'єднаних порятунком будинку і невідворотним наближенням смерті.

Це історія про життя і його завершення, свободу волі, пошуки себе й... архітектуру.

Усі права застережено. Будь-яку частину цього видання в будь-якій формі та будь-яким способом без письмової згоди видавництва і правовласників відтворювати заборонено.

© Христина Морозова, 2024

© Тетяна Омелченко, обкладинка, 2024

© ТОВ «Віхола», виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2024

НЕТИПОВІ ГЕРОЇ, ГЕРОЇЧНІ ОБСТАВИНИ

Що може зацікавити читача в цьому тексті? Передусім герої. Не надто насправді «героїчні», не надто, можливо, правильні й позитивні, проте, поза сумнівом, — виразні та яскраві. Себто виразно поламаані і яскраво суперечливі. Зі своїми слабкостями, травмами, ілюзіями, вірою та сподіваннями. Що прикметно: саме їхня травматичність, упереміш з ілюзіями, себто — вірою та сподіваннями — і робить цих героїв сильними, принциповими та послідовними. А вже принциповість і послідовність є характеристиками безумовно позитивними, тож наприкінці всієї цієї карколомної архітектурної історії наші герої, хочеш не хочеш, викликають співчуття та симпатію. І тут слід віддати належне авторці, якій удалося закласти у своїх персонажів не лише відчутну екзотику та асоціальну фріковість, але й надати прописаній нею гримучій суміші хвороб, затемнень і фобій якоїсь справді людської подоби і читабельної правдоподібності. Екзоти, в яких можна впізнати себе, — справді виграшний варіант для письменника при виборі дійових осіб, тож, хочеться вірити й сподіватися, читачем буде відчитано й помічено цей грамотний і природний баланс між нетиповістю й щоденністю життя наших головних героїв. Українська література — проза передусім — загалом перебуває в доволі болісному пошуку нового героя. І, якщо вийти поза тематичні межі «літератури війни», не надто собі з цим героєм дає раду. Справжній новий герой нині є на лінії фронту чи у прифронтовій зоні, пошук нових сенсів так чи інакше пов'язаний з війною, і, очевидно, було б дивно, якби було не так. Але, поза тим, література продовжує наповнюватися різними сюжетами й історіями, і поява цих нових історій багато про що насправді свідчить.

Скажімо, про те, що література не може існувати у вакуумі, вона далі реагує, наскільки їй це вдається, на запити: читацькі, суспільні, розчинені в повітрі, в яке ми видихаємо наші слова. В цьому сенсі сюжет роману, який ви тримаєте в руках, теж свідчить про пошук нової проблематики: активізм, громадські ініціативи, проблеми урбаністики не так часто присутні в українській художній прозі. До того ж без прямого западання в політичну риторику. Натомість, поєднання зворушливої, і трішки безнадійної, історії любові двох диваків, які зважуються протистояти несправедливому світу й боронити межі свого космосу — обжитого, химерного й такого симпатичного — теж є відвертим плюсом оповіді. За великим рахунком, у що ми далі вперто продовжуємо вірити? В любов і справедливість. Тут саме про це і йдеться — про любов і справедливість. Усе інше — фатум, іронія долі, невинність зла і ламкість наших ілюзій — є скорше явищами другорядними, такими, що здатні сюжет урізноманітнити, проте не здатні ним рухати.

По-третє, вдумливого й уважного читача в цій книжці може зацікавити Київ — місто-пригода, розкішна декорація до любовних історій і соціальних проблем. Описаний яскраво і приватно, наповнений колоритними персонажами та потаємними адресами, він далі є головним містом нашої міської прози, за всієї любові та поваги до, скажімо, Харкова, Львова чи Одеси. Втім мірятися любов'ю та повагою — справа не надто вдячна, тому просто відзначимо для себе доцільність і важливість присутності на цих сторінках саме київських вуличок, коридорів і кухонь, які дають оповіді додаткові плюси. Скажімо, атмосферність.

Одне слово, маємо чудову можливість побачити щось нове, щось несподіване, щось, виходячи з чого, можна робити певні прогнози, передбачення і навіть висновки. Цією прозою ходять нові герої й проговорюються нові проблеми, в ній чуються нові голоси й

упізнаються всім відомі пам'ятки архітектури. Тут є все, щоби читача зацікавити, захопити і не розчарувати. А далі вже все залежить від самого читача.

Сергій Жадан, харків'янин

ДВІ ФРІДИ

А план її насправді був простим: затягти дитячу гірку на дев'ятий поверх, поставити на край даху і з'їхати. Прямо посеред вечірки в улюбленому барі під відкритим небом. Саме тоді, коли музика гратиме особливо гучно. Звісно, вона мала на увазі не те залізне іржаве одоробло на кожному дитячому майданчику, з якого влітаєш у пісок. Їй цілком підійшла би пластикова чи надувна гірка, яку можна швидко розвернути. Правда, події далі вона уявляла як фрагмент гри «Принц Персії»: не дострибнув, упав на гострі шипи.

Про все це вона розмірковувала спокійно й розважливо, коли прогулювалася до краю даху з коктейлем у руці. Вологі вогні ліхтарів утворювали внизу ніби злітну смугу, фари машин майоріли розмазаним світлом, підсвічені вивіски вабили за собою вдалечінь. Вона поставила коктейль на підлогу, перекинула волосся на інший бік — як сипнула пшеницю. На цьому вітрі її обличчя здавалось оголеним, незахищеним, як цибулина, з якої зняли шкірку й верхні лусочки, лишивши саме осердя. Вона підійшла ближче й намацала холодні поручні з нержавійки. Раптом їй захотілося перегнутися через перила вперед, як у дитинстві на перекладині на уроці фізри. Це бажання росло в повітрі й витісняло все зайве. Один легкий рух — і її змете з висоти, наче крихту зі столу. Вона обхопила трубу вологими долонями, злегка погойдуючись із п'яток на носочки й назад. На пару секунд задивилася вниз на власні пальці в босоніжках: довгі, тонкі, ніби з порцеляни, з непофарбованими нігтями у формі морських мушель. Зараз вона порухує до десяти — і зможе підтягнутися. Зараз.

Лікарі та родичі звуть її Анна. А також Аня, Ганна, Анька, Ася, Анюта. Мине ще якихось хвилин п'ятнадцять, і вона весело пліткуватиме з Дядею про спільних знайомих та обговорюватиме

плани на відпустку. А під завісу святкування дня народження станцює на барній стійці та виграє кілька безкоштовних коктейлів. Тоді вона вже знатиме, що такий стан називається манія.

Тож коли пізніше вночі Анна затопить сусідів і вони разом із міліцією знайдуть її у ванній з повним шлунком таблеток, можна буде сказати, що все пішло не за планом. У лікарню до неї примчить Дядя, а потім наполягатиме, щоб ванну Аньці демонтували і встановили безпечну душову кабінку. Як тільки він не намагатиметься дізнатися, в чому ж була причина, Анька не зможе назвати жодної. І найгірше, що говоритиме вона цілком переконливо.

Із мозком Анни не все гаразд. Так буває. Від часів вечірки на даху в її житті мало що залишилося. Тоді Анна провела пів року в Павлівській лікарні, змінила сімку в телефоні й тепер працює касиркою в супермаркеті. Це одна з небагатьох робіт, яку вона може собі дозволити: сидіти по той бік каси, сканувати штрихкоди на продуктах, прислухаючись, як вони пишуть. Спочатку мусить пробивати червоні продукти — обов'язково саме червоні. Потім — жовті: лимони, сири, яблука, печиво, неважливо, головне — щоб жовті. Потім — сині й зелені, фіолетові, і тільки потім — решту. Бувають хороші дні, а буває, доводиться пояснювати неповнолітнім нащадкам заможних батьків, чому їм поки не можна віскі за триста доларів, навіть якщо вони можуть його собі дозволити. Або ж на касу приходять ненависники пакетів і висипають із кошика шість різних сортів червоних яблук без пакетів, авжеж, забуваючи їхні назви. Та найбільше вона боїться зустріти на стрічці рибу без голови, напружується лише від одного запаху, і, якщо до неї суне безголова тушка, Анна рвучко підхоплюється і просить підмінити або просто зривається на ноги й тікає подалі в підсобку. Звісно, часто під гиготіння колег.

Із мозком Анни не все гаразд. Таке трапляється. Якщо розсадити всі її фобії, манії та розлади, ніби м'які іграшки на дивані, вийде довга

вервечка. Після виписки з Павлівки що два тижні Ганна навідується до лікаря, схожого на лева Сімбу з мультика. Перед першим візитом їй здавалося, що замість «Привіт, я ваш лікар» він скаже «Привіт, мабуть, так жахливо бути тобою?». Так їй здавалося і перед другим візитом, і перед третім. Але він нічого такого не каже. Коли Ганні вдається дійти до клініки, вона розповідає йому про спроби самогубства, про нав'язливі стани, про дитинство і свій розлад. Він радить їй ходити на терапевтичні групи, виписує таблетки та уколи — на той випадок, як стає геть кепсько і починає накривати з головою чимось синім і прозорим.

Разом із лікарем вони намагаються згадати, про що ж Ганна думала тоді у ванній? Можливо, як у дитинстві під час купання любила стискати носа, пірнати й слухати, як гуде вода? Можливо, спливали спогади, як мама соромила за брудні нігті чи як сестра лякала історіями про русалочок, які можуть приплисти, схопити за пальці й зламати їх? Можливо, про те, як невдовзі після виписки та сама сестра запросила на весілля в їхнє місто, з якого Ася поїхала? Для подружок нареченої, окрім стандартних зачіски, макіяжу й манікюру, був передбачений педикюр із рибками — це коли ти опускаєш ноги в акваріум, а рибки з'їдають зайву шкіру зі стоп. Це був престижний салон, єдиний у містечку з такою послугою. Про істеріку, яку влаштувала Ася, водії лімузинів і офіціанти сусідніх ресторанів говорили ще місяць. Відтоді сестра її більше нікуди не запрошувала.

Лікар-лев увесь час після виписки був її групою підтримки, щоб переконати, що вона — не чудовисько. Переконати насамперед саму себе.

Із мозком Анни не все гаразд. Із цим доводиться мати справу щодня. Іноді, коли вона верталася додому зі зміни, їй важко було зібратися. Намагалася читати, але нічого не виходило: букви розбігалися, як після алкоголю. Тоді вона відкривали папку з картинами якоїсь епохи,

вмикала слайд-шоу і дивилася його, годинами зависаючи перед монітором. Або траплялося, що вона лежала в ліжку й розглядала малюнок на стіні навпроти — на більше ніби бракувало повітря в легенях. Вона згадувала, як маленькою піднімала слухавку дискового телефона, уявляла, що дзвонить комусь і слухає хвили. Або ще щось згадувала. Так тривало тижнями. Тоді вона вже знала, що цей її стан зветься депресією. Із супермаркету її звільняли чи вона звільнялася. А коли так і не вдавалося знайти нікого на заміну на таку смішну зарплату, Анну брали назад на касу.

Понад усе вона не хотіла, щоб її відправили назад у Павлівку. Лікар-лев увесь час був її групою підтримки, щоб переконати, що вона — не чудовисько. Переконати насамперед саму себе. Але було ще дещо.

АВТОПОРТРЕТ НА ТЛІ ЛИСТЯ

— Сьогодні ми почнемо з Олександра Мурашка, на мій погляд, страшенно недооціненого на наших теренах.

Світло з вікна, яскраве, немов від софіта, підсвічувало худу фігуру невисокого чоловіка на високому стільці, відбиваючись у зіницях глядачів першого ряду. Тканина сорочки розходилася молочними хвилями по його тілу, стікаючи по торсу і рукавах, розбиваючись об піжонські підтяжки. Іноді він зачіпав праву, менш натягнуту, немов будячи зі сну струну банджо. Він відкрив пляшку води, мало не впустивши окуляри, зробив ковток і продовжив. Слово за словом лектор завойовував прихильність слухачів, змушуючи відкидати зашкарублі упередження, позбуватися завчених зі школи стереотипів, зрікатися колишніх любовей і піддавати сумніву вірування. Він робив із аудиторією, що хотів: ставив діагноз, напучував, радив, підбадьорював, пересипав лекцію жартами, сюжетними відступами, підступами, цитатами та влучними аналогіями. Навіть за п'ять хвилин його розповіді можна було зрозуміти людей, які зібралися в художньому музеї у вихідний цілком добровільно. І коли голова починала гудіти від нової інформації, він, як фокусник, ховав у ящички карти, кольорові хустки й заколисаних кроликів — і скінчував свою лекцію.

Крім лекцій у вихідні, Владислав ще водив екскурсії пам'ятками архітектури. І коли вів за собою натовп, тримаючи мегафон, був схожий на юного Че Гевару. Деякі літні дами в широких капелюхах, що робили їх схожими на зів'ялі маргаритки, приходили на екскурсію по кілька разів, немов передивляючись повтор улюбленого серіалу. І навіть якщо вони штовхались і поводитися не надто чемно,

доводилося пропускати їх уперед і навіть намагатися не дратуватися. Зрештою, хто знає, скільки їм ще лишилося тих екскурсій?

— Це ви... Це ви мене послухайте уважно! Мені не подобається ваш тон і не подобаються ваші погрози! Мене... мене не хвилюють ваші зв'язки! А це вже не вам вирішувати. Так, мені зараз говорити не-зручно. Ага, счаз! От мудак! — полетіло навздогін невидимому співрозмовнику вже після кидання слухавки.

Владислав закотив очі й тільки тепер помітив дівчину, яка чекала осторонь в аудиторії.

— З вами все гаразд?

— Так, усе окей.

— Ви згадували про садибу Мурашка на лекції. Вона в Києві знаходиться?

— Недалеко від Майдану.

— Треба буде якось її побачити.

Поки вони розмовляли, Владу методично й наполегливо наярював якийсь «Інженер Забудовника», а він щоразу вимикав звук.

— На жаль, зараз садиба не в найкращій формі.

— Шкода. А я принесла подарунки вам і Рафаелю, — вона простягнула запакований собачий нашийник, прикрашений жетоном із вигравійованою кличкою, і набір магнітиків на холодильник. На кожному була фотографія Владислава, зроблена в різний час і за різних обставин.

— Дякую! Здається, я бачив вас на інших лекціях, — він стояв, не знаючи, куди подіти руки.

— Звісно! Я тепер не пропускаю жодної. Дякую, що ви це робите, Владиславе.

— Можна просто Влад.

— Ні, ви Влади-слав, — і після задовгої паузи додала: — А я Анна.

Дощ лив такий, що навіть алкоголіки на кінцевій зупинці не ризикували йти за поповненням. Будинки нагадували розмоклі картонні коробки на звалищі, а пофарбовані в життєрадісні кольори старі шини, зариті в землю, робили пейзаж безнадійно сюрреалістичним. Треба було не крутити носом й узяти парасольку, зараз хворіти взагалі не можна. Цей спальний район Києва — як дальній куток на радянському ліжку-полуторці, де щоб лягти на спину, треба притулитися боком до холодної стінки, і колюча верблюжа ковдра ніяк не рятує від холоду.

— Пан Коцький, не канюchte, я сьогодні без сосисок, — Влад делікатно посунув замурзаного кота з дороги біля зоомагазину. — А собачий їстимете? — судячи з хвоста трубою та муркотіння, що більше нагадувало звук бензинового генератора, кіт був зовсім не проти. Вусатий ще трохи пробіг розбитим тротуаром слідом за чоловіком, а потім відстав і знову сховався від дощу під дашок зоомагазину. Влад, з його модним одягом, його ходою й манерами досі лишався на районі своїм, але вже виглядав у цих декораціях як зозулине пташеня. Хоча його школа, як і 16 років тому, лишалася на тому ж місці й навіть не надто змінилася.

Вересень — це час, коли простір навколо школи за будь-якої погоди наповнюється дітьми: вранці — коли ніхто не питає, чи хочеш ти йти на перший урок, в обід — коли треба пробігти три кола на фізкультурі навіть під дощем, навіть якщо болять живіт, і ввечері — коли ті-таки спортивні майданчики перетворюються на місце тусовки старшокласників із найближчих кварталів, які лишують по собі недопалки й порожні пляшки. Скільки себе пам'ятав, Влад не мав особливих проблем із навчанням і в компанії на лавочках після уроків також був у центрі уваги. Проте, на відміну від інших зірок спальних районів із гітарами, вступив в університет на культурологію, а потім —

в аспірантуру. З кар'єрою футболіста не склалося, тож він захопився мистецтвом.

Ні, він не мріяв стати художником, відрізати собі вухо, щоночі відбирати натурниць і скромно стояти в куточку, коли його виставку відкриватиме президент. Кар'єра археолога від мистецтва цікавила Влада значно більше. Йому було достатньо вивчати те, що створили до нього, а потім — захоплено про це розповідати, множити знання. Панічно лякала сама думка, що твір мистецтва можуть знищити чи ще гірше — забути.

Він проминув двір школи, мало не перечепився через розбиту пляшку з-під горілки і, вже підходячи до свого під'їзду, помітив тендітну фігуру, дівчину, яка тремтіла від холоду, як горобчик. Сіре пальто було накинуте на кофту з червоним капюшоном, до грудей вона притискала якийсь пакунок. Коли голова в червоному капюшоні повернулася в його бік, Влад її впізнав.

— Анно, це ви?

— Владиславе, а я саме проходила повз...

— Яке співпадіння. Я живу тут...

— Я знаю, в третьому будинку.

— Як ви...

— Я ходжу на курси жестової мови навпроти. Викладачка, Тетяна Григорівна, працювала у вашій школі.

— Ага, привіт їй від мене.

Дівчина протягла пакунок з яблуками «найкращі, з екоферми» та собачими бісквітами «а це — Рафаелю».

Ліфт знову не працював, тож часу було вдосталь, щоб згадати до третього поверху, хто така Тетяна Григорівна, і чи взагалі він чув коли-небудь це ім'я.

Біля дверей Влада з радісним гавкотом зустрів лабрадор Рафаель. Він тричі перевірів, чи замкнені двері, подивився у вічко. Тоді дістав

пакунок із яблуками, помив найдостигліше. Пес зайняв стратегічну позицію біля миски й дослухався до нетактовного хрускоту свого хазяїна. Влад витягнув бісквіти, понюхав пакет, тоді нерішуче подивився на собаку. Розгорнув пакет і жбурнув усі бісквіти разом у смітник. Дістав куплений собачий корм і звичним рухом відкрив упаковку.

Минув місяць, і вона побачила його цілком несподівано. Анна вже пару днів нічого не їла й практично не спала. Під касовою стрічкою ховала книгу про Веласкеса в м'якій палітурці. Останнє заняття про паризький імпресіонізм та мюнхенський сецесіон початку ХХ століття Владислав пропустив, лекцію просто скасували, не повідомляючи причини.

Того вечора в супермаркеті були звичні для п'ятниці великі черги. Повз Анну пропливало крафтове пиво, акційні біфштекси, пліснявий сир, заморожені креветки, авокадо різних відтінків і чомусь — кілька кіндер-сюрпризів. Вина, коробки цукерок і упаковки презервативів, закинуті на касову стрічку в останній момент. Віскі за знижкою, курячі крильця, мед, лимон і деревне вугілля.

Раптом під сміх веселої компанії на касу доїхали три пляшки горілки й сир-косичка. «Тут не курять», — кинув охоронець. Через плече Анна побачила, що ці слова адресовані художому чоловіку із затиснутою в зубах цигаркою. Вона відчула себе подушечкою для голок. Звісно, Анна б віддала по року життя за кожну зустріч із ним, але ж не тут і не так.

Піджак поверх майки, скуйовджене волосся, капелюх із газети у формі човника. Впізнати Владислава без звичних лекційних окулярів було важко. Розпихаючи по кишенях плавлені сирки, він вголос болісно намагався пригадати прізвище якогось художника, але воно

ніяк не йшло. І навіть тоді, коли він виглядав аж таким пом'ятим, від нього несила було відірвати погляд. Компанія сміялася й тягнула Влада вперед, назустріч пригодам. Рамка на виході почала відчайдушно сигналізувати, попереджаючи про зухвале викрадення двох плавлених сирків найвідомішим мистецтвознавцем країни. Якби, звісно, країні було якесь діло до мистецтвознавців. Охоронець зробив крок за порушником. І тоді Анна подала знак рукою: «Я зараз заплачу».

А наступного ранку вона не могла поворухнутися. Їй здалося, що руки й ноги прив'язані до ліжка, тож вона лежала і роздивлялася стелю. Сліпучо-білі стіни відбивали світло шматками. На Анну почала наковуватися хвиля паніки, горло стисло, голос кудись втік. Невже знову? Ні-ні, тільки не це!

Секунда, ще секунда — й вона полегшено підняла руку. Жодних ременів — просто важкою ковдрою притисла втома, і не було сил поворухнутися. Та й навіщо? Вона знала, що може провести так і тиждень, і навіть два. Тільки опалення цього року досі не увімкнули, холод стукав по тарілці алюмінієвою ложкою — ніяк не виходило зігріти ноги, що, здавалося, перетворилися на білий мармур.

Ввечері приїхав Георгій, поводився стримано, ніби досі не зняв військової форми. Але привіз заварних тістечок, забрав дещо зі своїх речей. Подивилися серіал, зайнялися сухим сексом. Полив квіти, вимив посуд. Лишатися на ніч не став. Мабуть, вона була за це вдячна.

Наступного дня Анна наважилася і знайшла сторінку Владислава в фейсбуку. Написала довге повідомлення. Він не відповів. А тоді, бездумно гортаючи стрічку, побачила, що за два тижні анонсована його лекція. В незвичний час на незнайомій локації.

АФІНА ПАЛЛАДА

Осінь ставала дедалі холоднішою та вогкішою, тож сукню з відкритою спиною довелося ховати під шерстяною мереживною шаллю. Від кінця черги до входу в ресторан якраз можна було прочитати три критичні статті. За пів сторінки вона зрозуміла, що не може зосередитися, тож почала розмовляти з сусідами по черзі.

— А ви тут уперше? Так, це місце нещодавно відкрилося!

— Ви маєте почути лекції про Петрицького й Богомазова. Це щось дивовижне!

— Коли дочитаю, можу вам позичити цю книгу, мені її дуже радили. Давайте обміняємося телефонами.

— Пошукайте в записі лекцію Владислава про супрематизм! Малевич — насправді українець, нікому не вірте.

Нарешті всі, хто хотів, потрапили всередину. Розливаючи «Криваву Мері», прикрашаючи її петрушкою та лаймом, бармен милувався дівчиною, яка посеред залу сама до себе танцювала під тиху фонову музику. Хвилясте волосся зі світлими відблисками лилося по плечах, плечі ледь помітно здригалися в такт її танцю. У світлі зі стелі та стін дівчина розпадалася на тисячі маленьких скалок — і збиралася знову. Хтось ледь торкнувся оголеної спини — немолодий, добре продаваний художник із акуратною борідкою запросив Анну приєднатися до їхньої компанії.

Вона згадала, як вони з колишньою колегою ходили на його виставки. Як затримувалися подовше, вдаючи, ніби щось захопливо обговорюють, аж поки черга за автографами нарешті не розсіювалася. Тоді був шанс сфотографуватися не штовхаючись, перекинутися парою слів і, можливо, хоч трошки запам'ятатися на фоні цього строкатого покривала посмішок, густих вій і яскравих помад. Але цього разу її

увага була чогось таки варта. Лилося вино, наливки мішалися з пивом, хтось рішуче пропонував стати ближче і перейти до шампанського. Це тривало рівно стільки, щоби зрозуміти: це саме те місце, де хочеться бути.

А тоді, немов за командою, світло згасло. Вся увага, всі софіти — на сцену. Інакше й бути не могло. Цього вечора тут мала сяяти лише одна примадонна мистецтва. Та сама, яка колись влаштовувала сміливі перформанси в центрі міста на підтримку Незалежності, яка першою їздила читати лекції за кордон, роботи якої висять на половині високопоставлених стін світу. За роки блиск її неправдоподібно синіх очей майже не збляк. Поруч стояв келих червоного сухого. На стільці з високою спинкою сидів Владислав і пив негазовану воду з лимоном. Судячи з реакції зали, глядачі не уявляли вечір не лише без її, але й без його участі.

— Ярино Романівно, наскільки затребуваний український живопис за кордоном?

— Ой, Владик, мінімум половина людей у цьому залі знає, що для тебе я просто Ярина. Не кидай мені років на рівному місці, — вона відкинулася в кріслі, ховаючи зніяковіння за поблажливою посмішкою. Не так багато співрозмовників може витягти її в останні роки під софіти і спалахи фотоапаратів. — Як я казала в промові на врученні останньої премії, проблема не в іноземцях — проблема в нас самих. Ми не цінуємо своїх покійників, не маємо історичної пам'яті. Знаєш, звідки в художників цей потяг до богемного способу життя, а попросту кажучи — до алкоголю й речовин? Просто вони знають, що в суспільній свідомості після них нічого, геть нічого не залишиться. Тому живуть на повну. Як їм здається.

У залі на сталевому тросі повисло напруження. Влад вагався між двома бажаннями — попросити її розвинути свою думку або ж перевести розмову в комфортніше для вечірнього ресторану русло. Але

тоді Ярина Романівна зробила те, що робила завжди, коли необхідно було розрядити атмосферу, — голосно засміялася, скинула накидку, оголивши бездоганну лінію плечей, викрикнула немолодому, добре продаваному художнику: «Курва, ще вина, хлопчику!». А тоді з дівчачими бісиками в очах розвернулася до Влада:

— Запитай мене краще про мою нову виставку в Берліні у Stiftung Olbricht.

Наступні півтори години були схожі на мистецьку еротику, що завершилася розрядкою оплесків і ще годиною запитань із залу. Звісно ж, до обох.

Анна цікавилася і навіть захоплювалася цією жінкою, але сольні виступи Влада подобалися їй значно більше. Як, наприклад, відкрита лекція в актовому залі академії рік тому. Анна запізнилася, але їй вдалося пробратися збоку під саму сцену, щоб хоча б у профіль, але чітко бачити його постать на високому стільці, що так нагадувала статую давньогрецького бога. А тоді вона раптом згадала, що не вимкнула на плиті каструлю. Ні, це не були ігри пам'яті, болісні спроби пригадати — то вимкнула чи ні? Того разу вона *напевне* знала, що цього не зробила. А назад, навіть на таксі — це мінімум двадцять хвилин часу, так вона точно все пропустить, навряд чи організатори роблять запис, та й жоден запис не зрівняється з тим, що вона зараз бачить... Фінал виступу рік тому вийшов яскравим, і в кінці вона аплодувала голосніше за всіх. А вдома, на щастя, обійшлося без жертв: пожежники на виклик сусідки приїхали майже одразу.

— Ми десь бачились раніше, правда ж?

Анні нарешті вдалося здихатися добре продаваного художника, не привертаючи зайвої уваги, вона сиділа акурат за колоною біля барної стійки.

— Я Анна. Чудовий був вечір, ви молодець.

— Вас не впізнати. До речі, ви ставили дуже розумні запитання.

— Сумувала за вашими лекціями. Вирішили зробити перерву?

— Типу того.

Нетвердою рукою він поставив стакан із водою на барну стійку. Анна роздивлялася скибочку лимона, що занурювалася у воду й знову виринала, немов ковтнути повітря. Тоді Влад роззирнувся, дістав із кишені флягу й відпив.

— О, мамин брат теж таку носив, поки не...

— Поки не що?

— Поки в нього не виявили цироз і він не помер.

— О, звучить як мої плани на старість.

— Владиславе, можливо, я якось можу вам допомогти? Не подумайте нічого такого, я трішки розуміюся на залежностях. Знаю фахівця, кращого в місті.

— Та ні, в мене все добре. Як вас знайти у фейсбуці? О, ви мені навіть колись писали. А що значить розумієтеся на залежностях? Ви лікарка, щось із психіатрії?

— Скоріше, граю за іншу команду. У мене біполярний розлад.

— Це щось пов'язане з... — він намагався непомітно, в зародку, придушити позіхання, щоб не здатися надто грубим.

— БАР. Це коли... ви і не на суші, і не у воді. У вас може бути або зтяжна полярна ніч, але без жодного північного сяйва, або цілковиті білі ночі. У мене зараз друге. Не хвилюйтеся, такий діагноз був у Джексона Поллока та Едварда Мунка. Це я себе так тішу. Це як бути Попелюшкою, тільки до і після балу ти не прибираєш весь дім і не перебираєш крупу, а лежиш вдома і не можеш відірвати голову від подушки. Тижнями.

— Нічого собі. Всі ми боремося з власними чудовиськами.

За столиком поруч вибухнув сміх, і десь занила автомобільна сигналізація. Жестом Владислава покликала знервована дівчина з бейджем на шії.

— Мені здається, я чудово вас розумію. Коли ти такий розумний, ти мусиш чимось поплатитися. Терапевтичні групи дуже допомагають. Та, думаю, ви й самі знаєте, — зашвидким рухом вона заправила пасмо за вухо.

— Дякую, Анно. Але в мене справді все добре.

Вона підхопилася надто різко й зачепилася шерстяною мереживною шаллю за один із гачків на його сорочці, що були замість ґудзиків. Хвилин п'ять їм знадобилося, щоб до кінця розплутатися, весь цей час Анна крутилася, як риба в сітці, — здавалося, ледь не провалилася крізь землю від сорому.

Коли все нарешті скінчилося, він відійшов і ще раз зиркнув на дівчину, яка досі ховалася за колоною. На мить йому здалося, що вона жестикулювала й експресивно говорила сама до себе. З чимось не погоджувалася, когось переконувала, про щось просила. Поправивши окуляри, він роздивився маленький навушник і пошкодував про останні кілька ковтків із фляги.

А потім пішов сніг: перший, другий, третій. Із запізненням на два тижні поштар приніс Анні листівки від матері на Новий рік і Різдво. Загалом зиму вона запам'ятала не дуже добре.

УНА І ЛЕВ

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ